

REBO DE NO TERO- LEGILE PĂMÂNTULUI NOSTRU

Viorel Ungureanu, prof.univ.dr.ing.
Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău
Felicia-Viorica Ungureanu, dr. chirurg, Belgia

Abstract: Sinaia plates contain important information not only about the wars of get and dacians but also about the law and their tradition. Also Carolus Lundius writes about Zamolsxis as the first lower from Dacia, from Sinaia plates results that Burebista imprinted “Rebo de no tero” that is “Laws of our land” which was exposed at the temple of Ro the supreme deity. Deceneu pointed out that the laws of get and dacians comes from the ancient atlants.

Printre tăblițele de la Sinaia, atâtea câte au ajuns până la noi, există și referiri la legile și tradițiile pe care le respectau geto-dacii. Astfel, în tăblița cu numărul 12, conform numerotației utilizate de Dan Romalo⁸ (fig. 1) se face referire la **legile pământului nostru** pe care Burebista le-a imprimat pe plăci. Tăblița a fost realizată de Deceneu, după moartea lui Burebista și se referă la testamentul lui Burebista prin care acesta îi lasă lui Deceneu în grijă ca proprietatea de la lacul Tașileu să-i revină fiului său Tesiu.

Fig. 1. Burebista a imprimat “legile pământului nostru” la templul lui RA.

---

⁸ Romalo, Dan. *Cronică getă apocrifă pe plăci de plumb?* Editura Alcor Edimpex, București, 2005.

Burebista însuși poate fi considerat autor sau coautor, alături de Deceneu, a unora dintre tăblițele de la Sinaia. Este cazul acelor tăblițe la care numele lui Burebista apare la sfârșit, alături de Deceneu, scris cu caractere speciale. Însă, Burebista a imprimat, el însuși, prin batere sau ciocănire “legile pământului” care au existat la templul lui Ra de la Sarmigetuză, după cum se poate constata din conținutul plăcuței 12, al cărei text, separat în cuvinte și interpretat pentru fiecare frază, este dat mai jos:

NOBALO BQERIBYSTO MATO DABO GeTYΩ ON TUTUA TΩDV SEZI BVO
TV RA PRI ZV DIE MAZI SA **REBΩ DE NO TERΩ** SEIO ΩN TV KIΩ DE NO RA
FΩ SAΩN SONTIΩ SOA ANCINΩ.

Nobilul Boeribista conducătorul cetății geților pentru toți morții devotați lui Ra, în fața zeilor a bătut (ciocănit) aceste legi ale pământului nostru care se pot vedea pe ștraifuri (fâșii) la al nostru Ra luminosul sfânt unde sunt în totalitate.

BOERYBISTO PU DIΩ TUAS FALYO ILEO CeNIΩ RIKAΩ LO RIAΩ ON
KAPYΩ LU TASILOU DABΩ GeTO SIE RE MARO FYSΩ TESIU KINΩ SA ELΩ.

Burebista, spre a zeilor săi laudă, l-a ales pe Ceneu, pentru averea la estuarul de la Capul Tasileu a cetății geților al sfintei regine Mara fiu Tesiu, rege să fie.

BQERIBYSTO ILEΩ DETIO SETI REIO NΩBU ULEIΩ.

A lui Burebista alegere a dat șapte măsuri de nou ulei.

Cu caractere speciale este scris textul:

TRASUO SARMIGETUZO CeNIUO KO- **Ordin (la) Sarmigetuză Ceneu – Mare Preot.**

Este remarcabilă tradiția la români legată de “*rebo de no tero*” – “*legile pământului nostru*”. Nu numai “*legile pământului*” au constituit preocuparea lui Burebista, după cum se arată în plăcuța cu numărul 95, acesta a construit la Sarmigetuză un templu al zeilor, astfel încât își merită pe deplin numele de “*Războinic al Altarului lui Ro*”.

Ceea ce este remarcabil, “*legile pământului nostru*” nu au fost concepute de către Burebista, el doar le-a imprimat. Deși există lucrarea suedezului Carolus Lundius în care se afirmă că Zamolsxis a fost primul legiuitor al geților, aceste legi nu-i aparțin nici lui Zamolsxis, ci, așa cum precizează Deceneu în placa cu nr. 79, aceste legi își au originea la atlanții care au fost predecesorii geto-dacilor.

Faptul ca printre preocupările lui Burebista se afla și imprimarea de texte pe plăci reiese și din placa 126 care a fost realizată după învingerea romanilor lui Caius Antonius care au ajuns până la Moleo Dava cu armatele lor fiind însoțiți de către bastarni. În timpul retragerii romanilor, bastarnii au trecut de partea geților și au contribuit la înfrângerea totală a romanilor. Drept recompensă Burebista le-a acordat unele drepturi care sunt menționate în această plăcuță (fig. 2).

Conținutul plăcii 126 transcris cu ajutorul alfabetului latin prin păstrarea lui Ω din textul original, după separarea textului în cuvinte, este dat mai jos:

BASTARNY ΩE NI NYDV BIO ASY. TISEΩ TEPUE SO EKYΩ DABO
MAHEANΩ, POE KAYΩ MAYRE BERO RYΩMYONU SΩ ΩN SONTIΩ DABΩ
GeTO DAKI DERΩ A ZABELΩ LOE BQERYBESTO.

BASTARN RYΩM LOE TO NO RYΩ NIREΩ SΩ ΩN TEZIEO.

LΩ GeENUHLΩ EQ ERΩBYSTΩ TRIPALE TO ARMOSO.

ΩΝ ΔΟΕ ΤΩ ΠΡΙCΙΥΛΩ ΔΥ ΣΥΕ ΠΥΡCεΕΔΩΕ ΣΩΝΤΩ ΛΟΡΥ ΣΩ ΑCΙΥΝΩ
ΑΥΩ ΝΩCΕΤΡΥΩ ΝΟΒΑΥΩ ΔΑΒΩ ΓεΕΤΩ ΩΝ CεΕΡΥ ΣΥΩ. ΔΕ ΓΙΙΝΟ
ΤΥΕΤΙΕ ΠΡΙCΙΙΛΩ ΝΟΕ ΑCΩΝ ΔΥ ΜΩ ΣΩ ΠΥΟ ΓΙΙΕ ΑCΙΥΕΟ ΩΝ ΠΑCΙΡΕ
ΑΩ ΝΩCΕΤΡCΕΤΡΩ.

ΤΡΑCΟ ΜΑΤΟ ΒΟΕΡΟΒΥCΤΟ ΟΝ Τ-Π ΓεΕΝΟΗΛΩ

Pentru textul de mai sus, se poate obține următoarea traducere:

Bastarnii de la ale lor cuiburi trăiau în Asia. Tiseo a înconjurat cu caii cetatea Maheano, apoi, Caius, marele bărbat al romanilor a dat, cu ei, cetăți geților și dacilor, război lui Burebista. Bastarnii din nou de râul nostru s-au apropiat cu al lor Tezieo la Genucla, au prădat tripalele acelei armate. Din aceste două motive înțeleptii au hotărât cu a tuturor ape ale noastre, nobili ai cetății geților, cererile lor. Datorită tuturor (acestor) motive, ale noastre vite care mergeau să pășuneze acolo, sunt oprite să treacă apele noastre. Ordinul împăratului Boerobysto la palatul Genucla.

Fig. 2. Plăcuța imprimă de către Burebista prin care oferă unele drepturi bastarnilor.

Conținutul textului este în concordanță cu alte informații conținute în tăblițele de la Sinaia și constituie o scurtă trecere în revistă a istoriei acestui popor. În primul rând, se afirmă despre bastarni, că au venit din Asia, probabil prin partea de sud a Mării Negre. După cum rezultă din textul descifrat, bastarnii s-au stabilit, inițial, în jurul localității Marchianopol, situată în nord-estul Bulgariei. Din conținutul altor plăci se

știe că au intrat în conflict cu Oroles conducătorul geților din Dobrogea. Apoi, au participat alături de romanii conduși de Caius Antonius la invazia țării geților, ajungând pe valea Siretului până la Moleo Dava^{9,10}. Fiind învinși de către Burebista, romanii s-au retras, iar când au ajuns la Genucla cu gândul să iasă cu corăbiile lor la mare, bastarnii au trecut de partea geților și au contribuit la dezastrul total al armatei romanilor. În cele din urmă, când romanii au luat în stăpânire teritoriul dintre Dunăre și mare, bastarnii s-au retras, în condiții dramatice, în Moldova, unde sunt menționați de alte izvoare istorice.

Textul de mai sus conferă niște drepturi bastarnilor ca urmare a alierii lor cu geții. Faptul că această plăcă este opera lui Burebista rezultă din ultima frază, scrisă cu un alfabet special, prin care se precizează că este vorba despre o hotărâre a sa. Mai sunt cunoscute astfel de plăci la care drept autori sunt indicați Deceneu și Burebista. Scrierea cu un asemenea alfabet special poate fi asemănată, astăzi, cu scoaterea în evidență a unui text prin scrierea sa cu majuscule sau prin subliniere. Plăcile cu numerele 10 și 31 sunt scrise în întregime cu un astfel de alfabet, tocmai pentru a scoate în evidență importanța celor relatate. Ele se referă la evenimentele care au avut loc imediat după moartea lui Burebista².

Plăcuța 126 mai conține niște detalii interesante: la colțuri avem niște cercuri care conțin niște litere înconjurate de cruciulițe care au ca semnificație crucea zeilor. În colțul din stânga sus avem un “B” care este inițiala de la “Boe” care înseamnă “războinic”; în colțul din dreapta sus avem un “ro” care este inițiala Tatălui Ceresc, Ro; în colțul din stânga-jos avem “D/G”, care se referă la “Dabo Geto”; iar în cercul din dreapta jos avem “M/B” adică “Mato Boerobisto”. În partea de jos, la mijloc, avem portretul unei femei care o reprezintă pe regina Mara, soția lui Burebista. Deci, și aceste detalii indică faptul că autorul acestei plăci este Burebista însuși.

Este posibil ca aceste drepturi sau privilegii acordate bastarnilor să constituie unul din motivele nemulțumirilor lui Oroles care a participat la complotul împotriva lui Burebista.

În plăcuța 20 (fig. 3), se relatează despre adoptarea zeilor getici de către bastarni. Textul despărțit în cuvinte are următorul conținut:

BOYERYBISTO DIO HYO USIA BASTARNO PASYCeO SO TIA SEGISTA DYO
SOT RA RYO MYONUSO DIO CeTA CiRA BISIKA SO RO GhIAO. În traducere, se obține: **Burebista, zeii căruia ușa bastarnilor au trecut cu ai săi de la Segesta zeii însoțitori ai lui Ra, a schimbat ai zeilor slujitori ai altarului cu ai lui Ro (și) Gee.**

Deceneu este autorul a celor mai numeroase și mai importante dintre plăcuțele din tezaurul de la Sinaia. O mare parte dintre aceste plăcuțe au fost imprimate de către Deceneu la Genucla, o cetate getică importantă, situată pe malul drept al Dunării, în

---

⁹ Ungureanu, Viorel. *Deceneu de la Moleo Dava și Burebista*. Cul. Al VI-lea Simpozion Internațional “Cucuteni-5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte”. Iași, Bacău, 2011.

¹⁰ Ungureanu, Viorel. *Burebista și dezastrul suferit de romanii conduși de Caius Antonius pe valea Siretului*. Dacoromania, nr. 70, Alba Iulia, 2014.

Fig. 3. Bastarnii adoptă zcii geților.

apropierea deltei. In placuta 79, Deceneu explica motivele imprimarii acesteia la Genucla. Primele trei fraze au urmatorul continut:

ZΩNIE OY MEI CeO BEL ZERYEO SΩE A TICeO DATO. ΩI SOEMOI BEMO, A SΩE ANCeO ILΩ, YNEO ZIMARΩ SYE GeOY SERETO HΩYE, SOE GLΩTELΩ, DEI INO DOYA FINDO ATLA(N)TOE TICiΩYE CeO SΩ FACTICiE GeEIΩ. DE GiNO SACiEA ΩN PORTΩ YE O GeNOIKLOE NOIE BEMΩ LΩ IE SERΩ. In traducere, se obține:

Fii lui Mei aceia frumoase imprimate de ale lor pentru învățatură au dat. Din ale lor plăci în toate ale lor peripeții, pe ele le-au pastrat înțelepții oameni ai Siretului din a caror multime zcii cei doi au găsit învățaturile atlantilor cele despre faptele oamenilor. Din motivul acesta, în portul de la Genucla, noi plăci pentru dânși le imprim.

Aceste fraze sunt de mare importanță deoarece Deceneu afirmă că locuitorii de pe valea Siretului au păstrat învățăturile atlantilor și că, pentru aceștia, la Genucla imprimă noi plăci. Intre aceste învățături se aflau și cele despre faptele oamenilor, adică o referire la legile belagine, preluate, apoi, de către cei doi Zamolsxiși. Prin expresia: “*Legile belagine*” trebuie să înțelegem “*Legile femeii frumoase*” (gina înseamnă femeie), însă cine era femeia frumoasă dacă nu însăși zeița Geea? Astfel încât, prin “*Legile Belagine*” se înțelege, până la urmă, tot “*legile pământului*” căci Geea era zeița pământului. După cum se știe, aceste legi, sau o parte a lor, au fost preluate de codul de legi ale romanilor, deoarece nu au fost găsite soluții mai bune pentru diversele situații juridice. Foarte probabil, aceste legi au stat și la baza

sistemului de legi “*Codex vizigothicus*” utilizat de către vizigoți în Spania.

Despre respectarea legilor și tradițiilor de către geto-daci avem amănunte și din plăcuța cu nr. 7, conform notației din cartea lui Romalo (fig. 4).

Fig.4. Înțelegerea geților cu macedonenii lui Filip privind respectarea ritualurilor.

Textul despărțit în cuvinte și tradus are următorul conținut:

ERYGIRIEΩ O REBO ZABIO U KUEI TRAKIΩ RENINYO PORHINDO ΩN IO
SΩNTEO MAHIDΩNI OE SE YIΩ NIPSE REGhIO FILIPΩY E NIΩ NUBADUOY
KΩ NOSTE RIEΩ EDIE KARI NO LE RYΩ LO RA GhE TERO NYA RΩPA LIE
LE SA DYEΩ DU NI GhELIΩ UKO GhETO.

Conducătorii, conform înțelegerii după care ale tracilor certuri pentru a împiedica pe a lor care aparțin macedonenilor cu al lor frumos rege Filip și a lor îngrijorare pe ale noastre râuri călătoare încărcături pe ale râurilor lui Ra și Gea pământ, pe a noastră râpă care se află la ai săi zei al lor Ghelio ochi al geților.

TY SEU GRUPEO KORIN SO GHETO LYO A SO SOMYSO OPΩTY BIZODA
MARYΩ FILIPΩU A DELO PAHIEO SYEQM SO MESEPO METEO SIΩ
STERATI FIΩ EPYO RΩTOBIΩ SO O YE GheLE RITΩRΩ, **Din aceeași grupă de rădăcini cu geții lor li s-a promis de către acel mărinimos mare Filip (care) a făcut pace sfântă, ca în fiecare lună să pună a lor născuți fii ai iepelor lui Ro¹¹ să fie după ale noastre de la Ghelio rituri.**

¹¹ Ungureanu, Viorel. *Ro-zeul suprem al traco-geto-dacilor*. Cul. Al VI^{-lea} Simpozion Internațional “Cucuteni-5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte”. Chișinău, 2012.

După cum se poate constata, pentru a asigura paza pe râurile pe care navigau încărcăturile comerciale ale macedonenilor lui Filip, acesta a încheiat un tratat prin care geții asigurau paza ambarcațiunilor macedonene. În schimb, macedonenii se obligau să respecte ritualurile de la Ghelio care era capitala geților, cunoscută din surse grecești cu numele de Hellis. Printre aceste obligații reiese faptul că era probabil sacrificat, în fiecare lună, câte un mânz. O precizare, deosebit de importantă din acest text, se referă la faptul că geții și macedonenii făceau parte “*din aceeași grupă de rădăcini*” adică aveau o origine comună. Plăcuța mai conține o pecete pe care apare (Gh)ELIOA, litera G fiind situată deasupra și nu este vizibilă pe această imagine, însă pe alte imagini apare vizibilă. După cum rezultă din conținutul altor plăci, capitala geților, Ghelio, era situată pe cursul inferior al Ialomiței, iar pe malul drept al Dunării, la vărsarea Ialomiței în Dunăre, exista localitatea Elia Carseoi, care înseamnă “*Locul de trecere spre Ghelio*”, și corespunde Hârșovei de astăzi.

Concluzii: Despre geto-daci se știe încă din antichitate că erau considerați “*cei mai viteji și mai dreپți dintre traci*”. De asemenea, suedezul Carolus Lundius îl consideră pe Zamolsxis ca fiind “*Cel dintâi legiuitor din Dacia*”. Însă din unele din tăblițele de la Sinaia se pot afla informații despre tradițiile lor din domeniul dreptului care nu coincid cu ceea ce se știa din unele scrieri ale autorilor menționați. Astfel, din tăblițele de la Sinaia aflăm că Burebista a imprimat “*Rebo de no tero*” adică “*legile pământului nostru*” care erau expuse la templul lui Ra. O precizare importantă referitoare la aceste legi o face Deceneu care afirmă că ele provin de la atlanti, care erau predecesorii geto-dacilor.